

Tartalom

Bevezetés.....	2
Összefoglalás	2
A nyugdíjrendszer főbb változásai	3
A nyugdíjakra és egyéb ellátásokra fordított kiadások	4
A nyugdíjak és egyéb ellátások színvonala	5
A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők jellemzői.....	7
A fenntarthatóság kérdései.....	14
Módszertani megjegyzések, fogalmak	19
További információk, adatok	
Táblázatok	
Elérhetőségek	

Bevezetés

A Központi Statisztikai Hivatal rendszeresen készít elemzést a nyugdíjak, ellátások, járadékok és egyéb járandóságok (továbbiakban: nyugdíjak és egyéb ellátások) évenkénti alakulásáról az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság adatai alapján. Kiadványunk sorra veszi az elmúlt néhány évben a magyar nyugdíjrendszerben végbement főbb változásokat, valamint vizsgálja az ellátásokra fordított kiadások összegének és a nyugdíj értékének alakulását, utóbbit európai összehasonlításban is. Az elemzés további részében a 2015. januári statisztikai adatokat ismertetjük, különös tekintettel a területi különbségekre. A kiadvány utolsó fejezete a nyugdíjrendszerünk előtt álló kihívásokat tekinti végig.

Összefoglalás

- 2015 januárjában az ország népességének 28%-a, 2,7 millió fő részesült nyugdíjban, ellátásban, járadékban vagy egyéb járandóságban. Létszámuk az 1990-es évek végétől folyamatosan csökkent (kivéve 2008-ban).
- Az elmúlt néhány évben az ellátórendszer szerkezetét érintő legfontosabb változások: a nőknek legalább 40 év jogosultsági idő alapján járó öregségi nyugdíjak bevezetése (továbbiakban: „nők 40”), illetve a nyugdíjkorhatár előtti nyugdíjazási formák és a megváltozott munkaképességűek ellátásainak gyökeres átalakítása.
- A nyugdíjakra és egyéb ellátásokra fordított kiadások 2014-ben 3478 milliárd forintot tettek ki, a GDP 10,9%-át.
- 2015 januárjában egy ellátott átlagosan 106 462 forintot kapott, 3,0%-kal többet, mint egy évvel korábban.
- A nyugdíjak vásárlóerejének uniós összehasonlítása alapján 2014-ben Magyarország az utolsó harmadban foglalt helyet, ugyanakkor 2013-as adatok szerint a nyugdíjak keresetpótló képessége (aggregált helyettesítési ráta) az ötödik legmagasabb volt.
- A folyósított ellátások 74%-a öregségi nyugdíj, megváltozott munkaképességűeknek járó ellátást közel 405 ezer főnek utaltak. A „nők 40”-et 122 ezren vették igénybe. Az öregségi nyugdíjasok aránya az összes ellátott között Budapesten a legmagasabb.
- Az ellátotti kör több mint nyolctizede 60 éves vagy annál idősebb, a fiatalabb életkorúak jellemzően a megromlott egészségi állapotuk miatt szorulnak szociális védelemre.
- 2015 elején 2 022 905 fő részére folyósítottak öregségi nyugdíjat, egy főnek átlagosan 118 439 forintot. Az öregségi nyugdíjasok egyharmada 90 és 120 ezer forint közötti összegben részesült, 18%-uk 70 és 90 ezer, és szintén 18%-uk 120 és 150 000 forint közötti nyugdíjat kapott. A fővárosban a legnagyobb a 150 ezer forintnál magasabb összegben részesülők aránya (36%).
- Az ország egyes térségei közötti nyugdíjkülönbségek a korábbi évtizedek gazdasági-társadalmi folyamatainak sajátos leképeződései. A fővárosnak az ország többi térségétől eltérő gazdaságszerkezete, a kedvező munkalehetőségek magasabb fizetést és hosszabb szolgálati időt biztosítottak, napjainkban pedig nagyobb öregségi ellátást.
- Az időskori gazdasági függőségi ráta szerint 2013-ban száz foglalkoztatottra 43 inaktív idős jutott, ez az *Ageing Report* előrejelzése szerint 2060-ra elérheti a 72-t.
- Az egyéni öngondoskodás egyik formája az önkéntes nyugdíjpénztári tagság. 2014-ben a tagok összesen 82 milliárd forintot fizettek be, egy tagdíjfizetőre átlagosan 131 ezer forint jutott. A taglétszámon belül a legnépesebb korosztály az 1960–1974 között születettek.

A nyugdíjrendszer főbb változásai

A születéskor várható átlagos élettartam folyamatos emelkedése, valamint a nyugdíjkasszára háruló növekvő terhek miatt az 1990-es évek végétől fokozatosan emelkedik a nyugdíjkorhatár. A nőkre irányadó öregségi nyugdíjkorhatár a korábbi 55 évről 2014-re 62,5 évre nőtt, és 2022-ben a férfiakkal egységesen 65 év lesz. Ebbe a rendszerbe került bele a korai nyugdíjazás egyetlen lehetőségeként 2011-ben a „**nők 40**”, a nőknek a családban és a munkahelyen való együttes helytállásának elismeréseként. A jogalkotók szándéka szerint ez a nyugdíjazási forma lehetővé teszi a nők nagyobb szerepvállalását a kisgyermeknevelésben, unokáik gondozásában, így javítva a fiatalabb anyák munkaerő-piaci helyzetét. A „nők 40” életkorra való tekintet nélkül azoknak jár, akiknek a keresőtevékenységgel és a gyermekneveléssel szerzett együttes jogosultsági ideje eléri a 40 évet, és ebből legalább 32 évet keresőtevékenységgel töltöttek. A törvény legalább öt gyermek felnevelése esetén lehetővé teszi a keresőtevékenység követelményei között szereplő jogosultsági idő 32 évre csökkentését. Ezzel a lehetőséggel azok tudtak/tudnak élni, akik alap- vagy középfokú tanulmányaik után rögtön munkába álltak, és folyamatos volt a munkaviszonyuk.

2011-től 2015 elejéig összesen 122 300 élt a „nők 40” nyújtotta lehetőséggel.

2012-ben megszűnt a korhatár előtti nyugdíjazás lehetősége, saját jogú nyugdíjat azóta csak a nyugdíjkorhatárt betöltött személyek részére lehet megállapítani és folyósítani.¹ A korhatár előtti nyugdíjakat felváltó **életkoron alapuló ellátások formái** a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, az átmeneti bányászjáradék és a balettművészeti életjáradék. Közös jellemzőjük, hogy a nyugdíjkorhatár elérése után öregségi nyugdíjja alakulnak át, és mivel új megállapítás csak kivételes esetben lehetséges, ezek az ellátások lassan kifutnak a rendszerből. 2012 elején még 202 ezer főnek folyósítottak életkoron alapuló ellátást, 2015 januárjában 121 ezerrel kevesebbnek. A havonkénti kimutatások alapján 2014-ben összesen 1500 új megállapítás történt.² Az életkoron alapuló ellátások legnagyobb részét a különféle korai nyugdíjazási formákból átsorolt korhatár előtti ellátások teszik ki, arányuk 2012 januárjában az életkoron alapuló ellátásokon belül 83, 2015-ben 58% volt. Az 1954 után született volt fegyveres testületi dolgozók szolgálati nyugdíjából 2012-ben szolgálati járandóság lett, ami akkor több mint 30 ezer főt érintett. Számuk 2012 óta nem változott, 2015-ben is közel 30 500 főnek folyósítják ezt az ellátást.

2012-ben jelentősen átalakult a **megváltozott munkaképességű személyek ellátórendszere** is. A rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj, az átmeneti járadék, valamint a rendszeres szociális járadék megszűnt, és egy új, a foglalkoztathatósági szempontokat előtérbe helyező ellátási rendszer jött létre, ami 843 ezer főt érintett 2012 januárjában. A közel 400 ezer korbetöltött rokkantsági nyugdíjast átsorolták az öregségi nyugdíjasok közé. A korhatár alatti rokkantsági nyugdíjasok közül 193 ezer fő – az I. és II. rokkantsági csoportba tartozók, és a III. csoportból azok, akik 5 éven belül elérték a nyugdíjkorhatárt – rokkantsági ellátásra, 110 ezer fő rehabilitációs ellátásra vált jogosulttá. Rokkantsági ellátássá sorolták át az átmeneti járadékot (ez 13 ezer főt érintett) és a rendszeres szociális járadék azon részét, amit a korbetöltött, vagy az 5 éven belül az irányadó nyugdíjkorhatárt betöltő személyek kaptak (47 ezer fő). Az ennél fiatalabbak (81 ezer fő) járadéka rehabilitációs ellátássá alakult át. A 2008-ban létrehozott, majd 2012-től újonnan már nem megállapítható rehabilitációs járadék, amelyet akkor még 26 ezren vettek igénybe, 2015-re „kifutott” a rendszerből.³

2012-ben a felülvizsgálatban érintettek közül mintegy 10 ezer főnek szűnt meg az ellátása, miután nem kérték állapotuk felülvizsgálatát, illetve nem nyilatkoztak erről a felhívás ellenére sem.

¹ Kivételt képeznek a „nők 40” nyugdíjak, illetve az 1955 előtt született volt fegyveres testületi dolgozóknak járó nyugdíjak.

² Az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság havi jelentéseinek összesítéséből származik az adat, ettől a végleges éves adat az évközi korrekciók miatt eltérhet.

³ Az automatikus átsorolások alapján rehabilitációs ellátásban részesülők ellátásának végleges formájáról szakértői bizottság határoz komplex minősítés keretében, egységes szempontrendszer szerint. Az igénylő egészségi állapotán túl figyelembe veszik a rehabilitálhatóság foglalkoztatási, szociális szempontjait is. A vizsgálatok 2012 óta folyamatosan zajlanak. Új igénylő rokkantsági vagy rehabilitációs ellátást legfeljebb 60%-os egészségi állapot mellett kaphat, ha rendelkezik a kérelmet megelőző öt évben fennálló legalább 1095 napos biztosítási jogvisztonnyal. Rokkantsági ellátás a nem rehabilitálható, illetve a rehabilitálható, de a nyugdíjkorhatárt 5 éven belül betöltő személynek állapítható meg. Rehabilitációs ellátást a rehabilitálhatók kaphatnak a rehabilitáció időtartamára, de legfeljebb 3 éven keresztül.

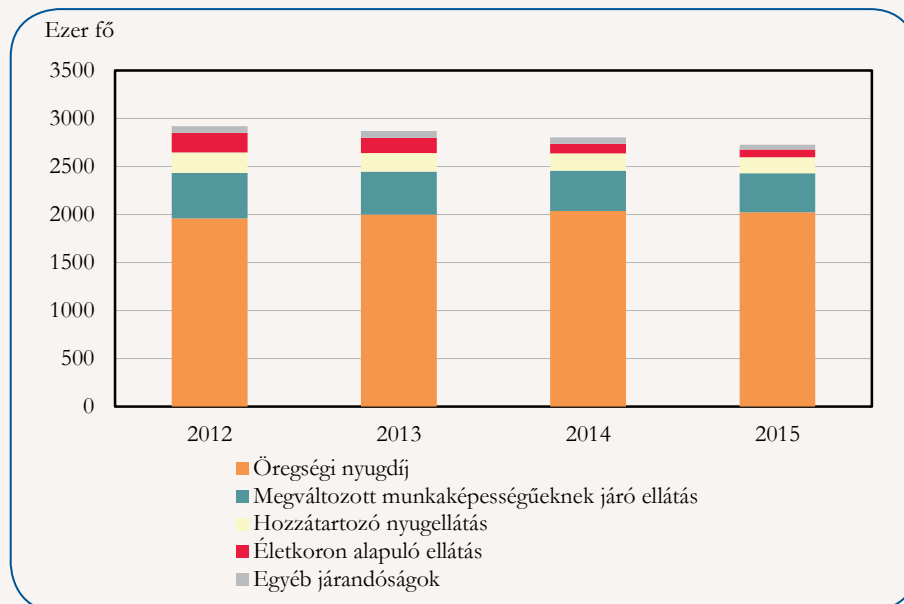
2012-től 2014-ig rokkantsági ellátást 162 ezer, rehabilitációs ellátást 64 ezer esetben állapítottak meg.⁴ 2015 januárjában összesen 262 ezren részesültek rokkantsági ellátásban, közülük 44 ezren töltötték be a nyugdíjkorhatárt. Utóbbiak vélhetően azért nem lettek öregségi nyugdíjasok, mert nem rendelkeztek az ehhez szükséges szolgálati idővel. Rehabilitációs ellátást 141 ezer, bányászok egészségkárosodási járadékát 2000 főnek folyósítottak. A megváltozott munkaképességűek ellátásaiban részesülők száma 2012 óta több mint 68 ezer fővel, az összes ellátotton belüli aránya 1,4 százalékponttal (14,8%-ra) csökkent. A mérséklődés – a korábban említett felülvizsgálati kérelmek hiánya mellett – az érintettek öregségi nyugdíjba vonulásával, a kevesebb új megállapítással, valamint az állapotjavulással magyarázható.

A nyugdíjakra és egyéb ellátásokra fordított kiadások

Az ellátottak létszáma és a népességen belüli aránya az 1990-es évek végétől – 2008-at kivéve – folyamatosan csökkent. A nyugdíjrendszer 2012-es átalakítása óta az ellátottak száma 2015-ig 190 ezer fővel kevesebb lett, népességen belüli arányuk pedig 29,1%-ról 27,9%-ra mérséklődött. Ugyanezen időszak alatt az öregségi nyugdíjasok aránya az ellátottakon belül folyamatosan emelkedett, a többi ellátásfajta aránya csökkent.

1. ábra

Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma, január

A nyugdíjakra és egyéb ellátásokra fordított kiadások 2010 óta folyamatosan emelkedtek, 2014-ben elérték a 3478 milliárd forintot. Ugyanakkor arányuk a GDP-hez viszonyítva 10,9% volt, 2008 óta a legalacsonyabb, az előző évinél 0,7 százalékponttal kisebb.

2014-ben a nyugellátások (azaz a korbetöltött öregségi nyugdíjak, a nőknek legalább 40 év jogosultsági idő alapján járó öregségi nyugdíjak, az 1955 előtt született volt fegyveres testületi dolgozóknak járó öregségi nyugdíjak, az özvegyi és szülői nyugdíjak, az árvaellátás, valamint az egyösszegű méltányossági kifizetések) finanszírozására 2931 milliárd forintot fizettek ki, ennek 99,4%-át a Nyugdíjbiztosítási Alapból.⁵ Az öregséginyugdíj-kiadás ebből 2556 milliárd forintot tett ki. A nyugellátásokra kifizetett

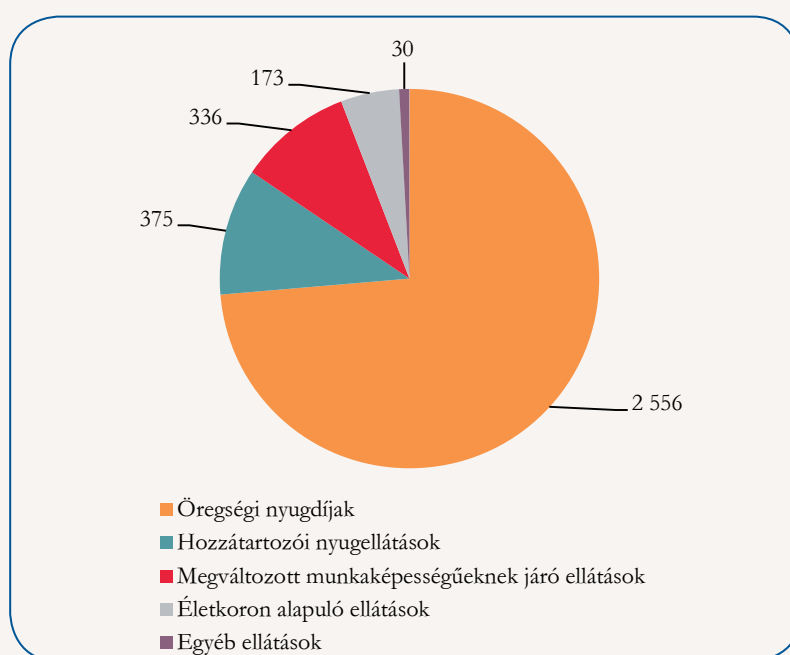
⁴ A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal havi jelentéseinek összesítéséből származik az adat, amitől a végleges éves adat az évközi korrekciók miatt eltérhet. A rehabilitációs hatóság által hozott határozaton alapuló ellátásmegállapításokat tartalmazza, tehát a megváltozott munkaképességűek ellátórendszerében első alkalommal megjelenő személyek és az automatikus átsorolás (rokkantsági nyugdíjából, rendszeres szociális járadékból) utáni felülvizsgálatok alapján hozott megállapításokat.

⁵ Az 1955 előtt született volt fegyveres testületi dolgozók öregségi nyugdíját nem a Nyugdíjbiztosítási Alapból finanszírozzák.

összeg a központi költségvetés kiadásainak 17%-át⁶ jelentette, GDP-hez viszonyított aránya az előző évhez képest 0,4 százalékponttal csökkent (9,2%). Számos, a nyugdíjbiztosítási szervek hatáskörébe tartozó, de nyugdíjnak nem minősülő ellátást nem a Nyugdíjbiztosítási Alapból finanszíroznak. Ezek az életkoron alapuló ellátások (korhatár előtti ellátások, szolgálati járandóság, balettművészeti életjáradék, átmeneti bányászjáradék), amelyek 2012-ben a különféle korai öregségi nyugdíjak megszüntetésével egyidejűleg jöttek létre, és amelyekre a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapból 173 milliárd forintot fizettek ki. A nyugdíjkorhatár betöltését követően ezek az ellátások öregségi nyugdíjként bekerülnek a Nyugdíjbiztosítási Alap finanszírozási körébe. A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság (NYUFIG) folyósítja a megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásokat is (rokkantsági ellátás, rehabilitációs ellátás, bányászok egészségkárosodási járadéka). Ezeket a 2012-ben megszüntetett rokkantsági nyugdíjak, illetve az egészségkárosodott személyek járadékai helyett vezették be, az Egészségbiztosítási Alap finanszírozási körébe tartoznak, 2014-ben összegük 336 milliárd forintot tett ki.

2. ábra

A nyugdíjakra, ellátásokra, járadékokra és egyéb járandóságokra kifizetett összeg, 2014, milliárd forint

Szintén az egészségbiztosítás által finanszírozott, de a nyugdíjakkhoz hasonlóan – egyéb, pl. életkorra, az egészségkárosodás mértékére vonatkozó feltételek mellett – szolgálati idő megszerzéséhez, járulékfizetéshez kötött ellátások a rokkantsági járadék, a baleseti járadék, a kártérítési járadék. A felsoroltakon kívül a NYUFIG még sokféle egyéb, elsősorban szociális jellegű ellátást, támogatást folyósít különböző forrásokból.

A nyugdíjak és egyéb ellátások színvonala

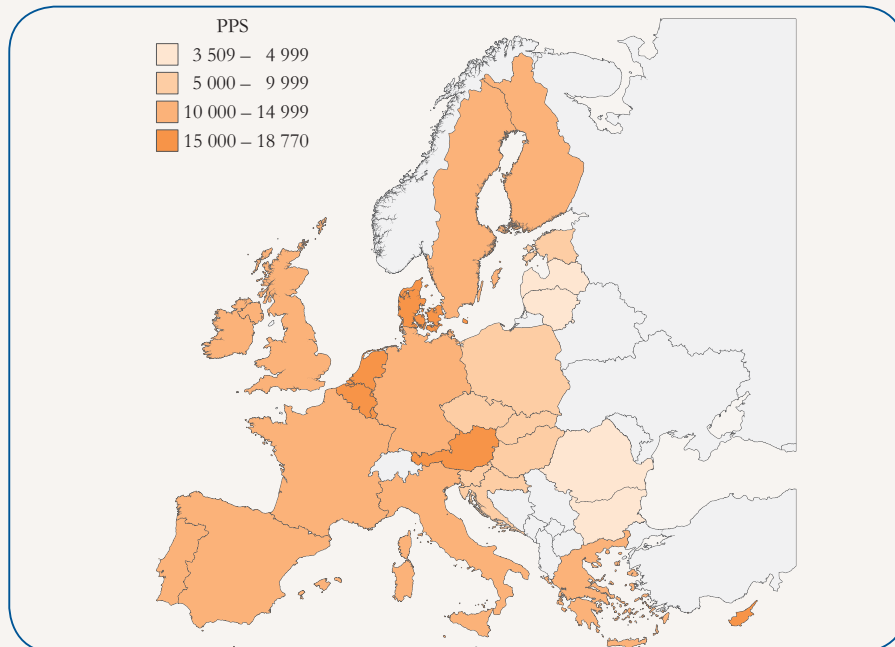
A **nyugdíjak és egyéb ellátások vásárlóerejét** az adott év során végrehajtott nyugdíjmelések és a fogyasztóiár-növekedés viszonya határozza meg. 2014-ben 2,4%-os nyugdíjmelést hajtottak végre, miközben a nyugdíjas fogyasztóiár-index 0,7%-kal csökkent az előző évihez képest. Mindezek együttesen 3,1%-kal emelték a járandóságok reálértékét, ami 2012 óta folyamatosan nő. A nettó átlagkeresetek reálértéke 3,3%-kal növekedett 2014-ben, így az előző két évtől eltérően a nyugdíjak és egyéb ellátások relatív pozíciója (a nyugdíjak és egyéb ellátások vásárlóerejének változása a bérek vásárlóerejének változásához képest) némileg romlott.

⁶ A 2013. évi CCXXX. költségvetési törvényben elfogadott központi alrendszer kiadási főösszegéhez viszonyítva.

Az öregségi nyugdíjak vásárlóerejének uniós rangsorában⁷ Magyarország az utolsó harmad felső határán foglalt helyet 2012-ben. A dán, az osztrák és a luxemburgi öregségi nyugdíj vásárlóereje kb. két és félszerese volt a magyarénak, ugyanakkor egy bolgár öregségi nyugdíjas éves ellátásából – azonos árszínvonal mellett – csak feleannyi árut és szolgáltatást tudott volna megvásárolni, mint egy magyar öregségi nyugdíjas.

3. ábra

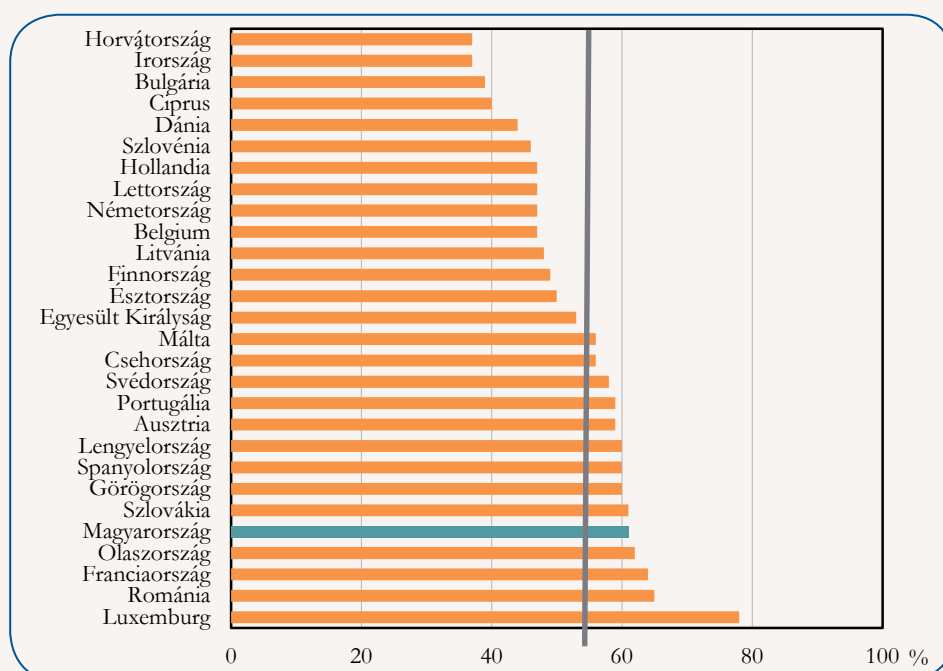
Az egy öregségi nyugdíjasra jutó ellátás vásárlóerő-paritáson (PPS) mért éves összege, 2012

Az **aggregált helyettesítési ráta a nyugdíjszínvonal egyik mutatója**, a 65–74 évesek nyugdíját viszonyítja az 50–59 évesek keresetéhez, kifejezve a nyugdíjak keresetpótló képességét. A helyettesítési ráta értéke 2013-ban Magyarországon 61% volt, az ötödik legmagasabb az Európai Unióban, 6 százalékponttal meghaladta a tagországok átlagát.

4. ábra

Aggregált helyettesítési ráta, 2013

⁷ Az EU-n belüli összehasonlítások érdekében az egy öregségi nyugdíjasra jutó éves nyugdíjösszeg ún. vásárlóerő-egységben, azaz PPS-ben (*Purchasing Power Standard*) van megadva, ennek vásárlóereje ugyanakkora, mint 1 euróé az EU-ban átlagosan. Ezáltal kiküszöbölhető az egyes országok eltérő árszínvonalának hatása.

A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők jellemzői

A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 2015 januárjában 2 727 041 főnek folyósított nyugdíjat, ellátást, járadékot vagy egyéb járandóságot, 2014 januárjához képest 2,6%-kal kevesebbnek. Egy nyugdíjas, járadékos vagy egyéb ellátásban részesülő átlagosan 106 462 forintot kapott, 3056 forinttal (3,0%-kal) többet, mint 2014 januárjában. Az ellátások 99%-át belföldre utalták ki. Külföldre 31 762 főnek folyósítottak ellátást, 85%-uknak öregségi nyugdíjat.

A főellátásként⁸ folyósított ellátások legnagyobb része öregségi nyugdíj, az ellátottak 74%-a ezen a jogcímen kapott ellátást. A második leggyakrabban folyósított ellátási formát, a megváltozott munkaképességűeknek járó ellátást több mint 400 ezer főnek utalták. 2014-hez képest jelentősen, közel 1,2-szeresére nőtt a „nők 40”-ben részesülők száma.

1. tábla

**A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők száma ellátástípus szerint,
2015. január**

Ellátás megnevezése	Ellátottak száma, fő	2014. január = 100,0%
Öregségi nyugdíjak	2 022 905	99,3
Ebből: korbetöltött öregségi nyugdíjak	1 894 897	98,4
nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíjak	122 253	116,2
Életkoron alapuló ellátások	81 012	82,2
Megváltozott munkaképességűeknek járó ellátások	404 880	96,7
Ebből: korbetöltötté vált rokkantsági ellátások	44 436	85,1
korhatár alatti rokkantsági ellátások	217 625	109,7
rehabilitációs ellátások	140 658	87,0
Hozzá tartozói nyugellátások	167 201	92,5
Ebből: özvegyi és szülői nyugdíj	92 035	92,4
árvaellátás	75 166	92,5
Egyéb ellátások	51 043	77,2
Ellátások mindösszesen	2 727 041	97,4

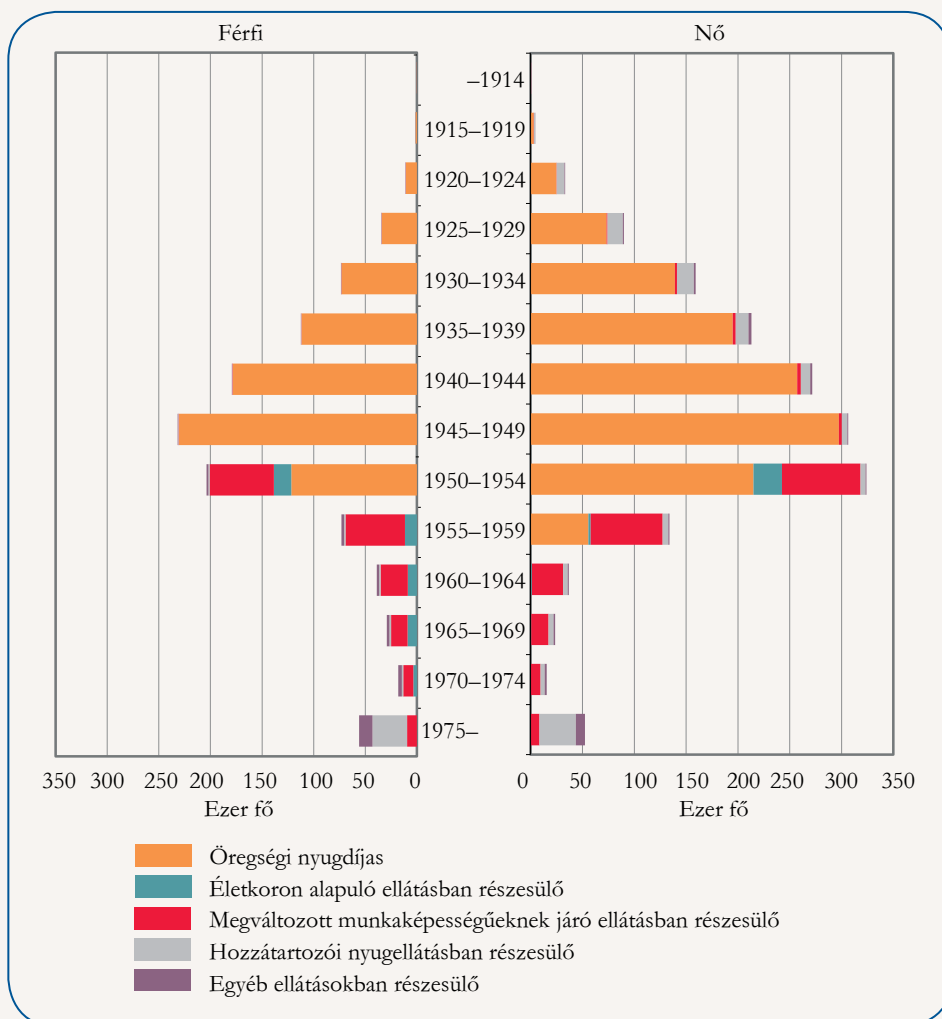
Az ellátottak több mint nyolctizede 60 éves vagy annál idősebb. Az ennél fiatalabbak jellemzően a megromlott egészségi állapot miatt szorulnak szociális védelemre, azaz megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásban vagy egyéb járadékban (baleseti, rokkantsági stb.) részesülnek. Az 1950 előtt születetteknel szinte teljes körűen az öregségi nyugdíjak jelentik az ellátást, az 1950-es években született nőknél a 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj aránya kiemelkedő.

A nyugdíjasok, járadékosok, ellátottak köre eltér az egyes megyékben: más az életkor szerinti összetétel, és más okból szorulnak ellátásra. Az öregségi nyugdíjasok aránya az összes ellátott között Budapesten a legnagyobb, 2015 elején megközelítette a 85%-ot. Ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében nem érte el a 60%-ot, miközben a megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásban részesülők hányada ugyanitt megközelítette a 30%-ot, a budapestinek több mint háromszorosát. Jellemzően magas az öregségi nyugdíjasok aránya a fővároson kívül Pest, Győr-Moson-Sopron, Fejér, Zala és Veszprém megyében.

⁸ Lásd a módszertani megjegyzéseket.

5. ábra

A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők létszáma születési évek, nem és az ellátás formája szerint, 2015. január

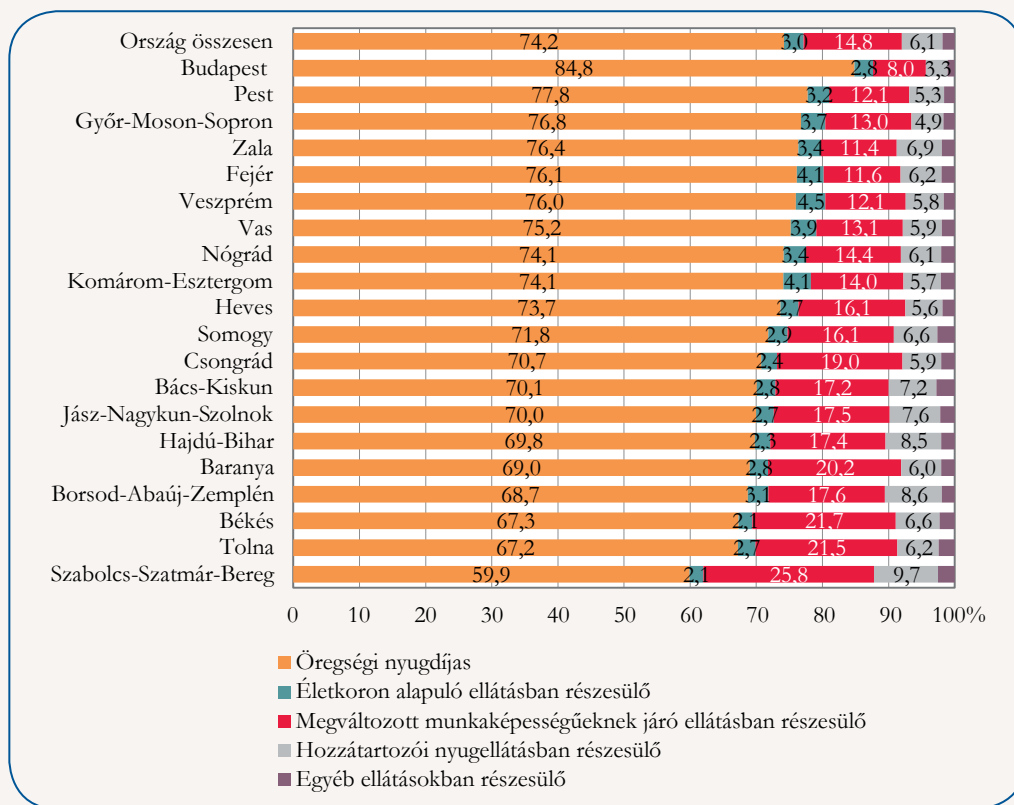
Az ellátottak teljes körében a megváltozott munkaképességűeknek járó ellátások aránya a Dunántúlon Tolna és Baranya, az Alföldön pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés megyében haladja meg a 20%-ot. Ezekben a megyékben a még munkavállalási korú lakosság jóval fiatalabban került ki a munka világából és igényelte az ellátások valamely nyugdíjkorhatár előtti formáját.

2015 elején 2 022 905 fő számára folyósítottak öregségi nyugdíjat, számuk egy év alatt 0,7%-kal csökkent. Egy öregségi nyugdíjas átlagosan 118 439 forintot kapott. A férfiak öregségi nyugdíja ennél 10 ezer forinttal több, a nőké 6200 forinttal kevesebb volt. Egy év alatt az öregségi nyugdíjak átlagos összege 2,3%-kal nőtt.

Az öregségi nyugdíjak átlagösszegében mutatkozó megyék közötti különbségek tükrözik a megelőző évtizedekben jellemző munkaerő-piaci viszonyok és kereseti lehetőségek különbségeit. Budapesten egy ellátottnak átlagosan 140 501 forintot folyósítottak, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ennél 35 ezer forinttal kevesebbet.

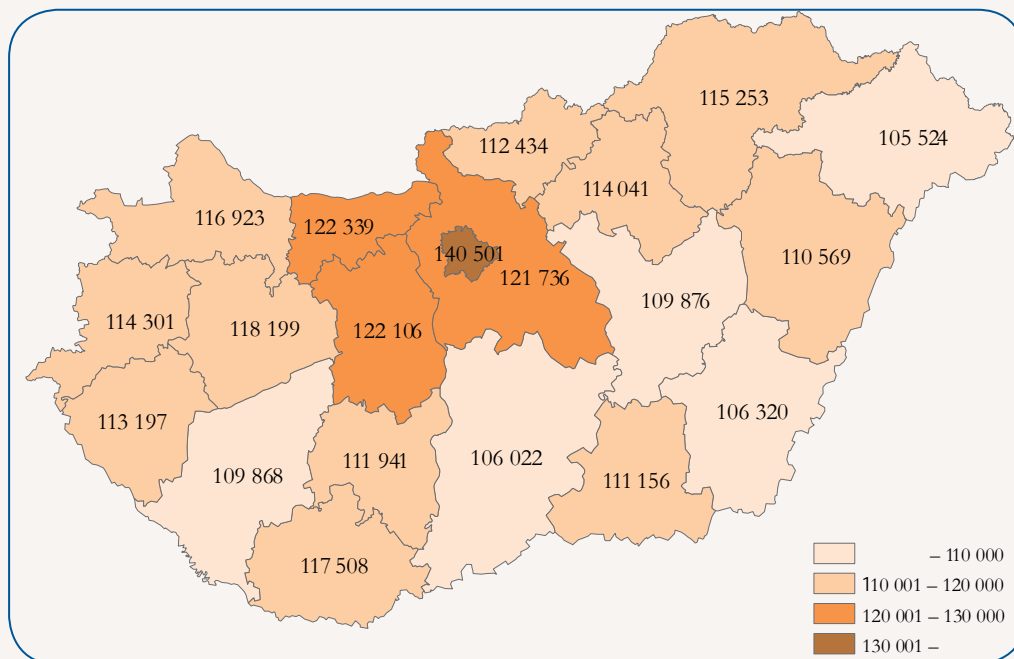
6. ábra

A nyugdíjban és egyéb ellátásokban részesülők ellátástípus szerinti megoszlása megyénként, 2015. január

7. ábra

**Az egy ellátottra jutó öregségi nyugdíj átlagos havi összege, forint
2015. január**

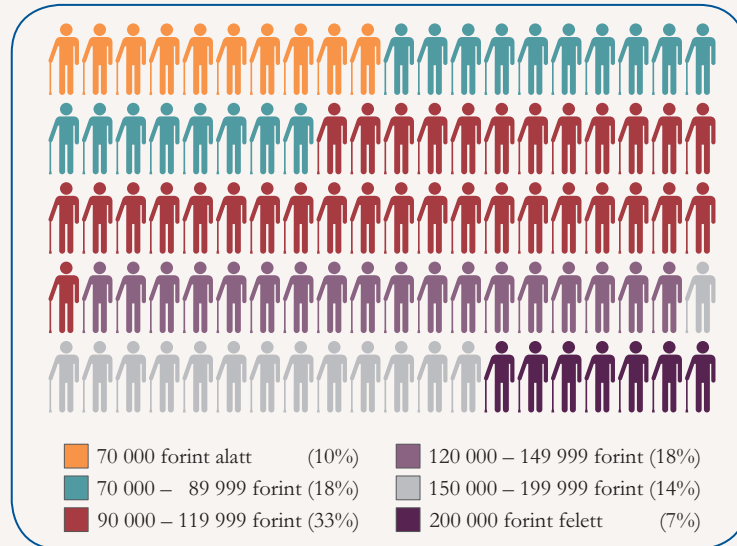

Az egy ellátottra jutó öregségi nyugdíj havi átlaga megyénként jelentős különbségeket takar. A folyósított összegek szórásának összegnagyság-kategóriák szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy az öregségi nyugdíjak havi összege nyugdíjminimumtól több 100 ezer forintig terjed: a pusztán öregségi

nyugdíjból részesülők egyharmada 90 és 120 ezer forint közötti összegből, egyaránt mintegy kéttizedük 70 és 90 ezer, illetve 120–150 ezer forint közötti összegből gazdálkodhat.

8. ábra

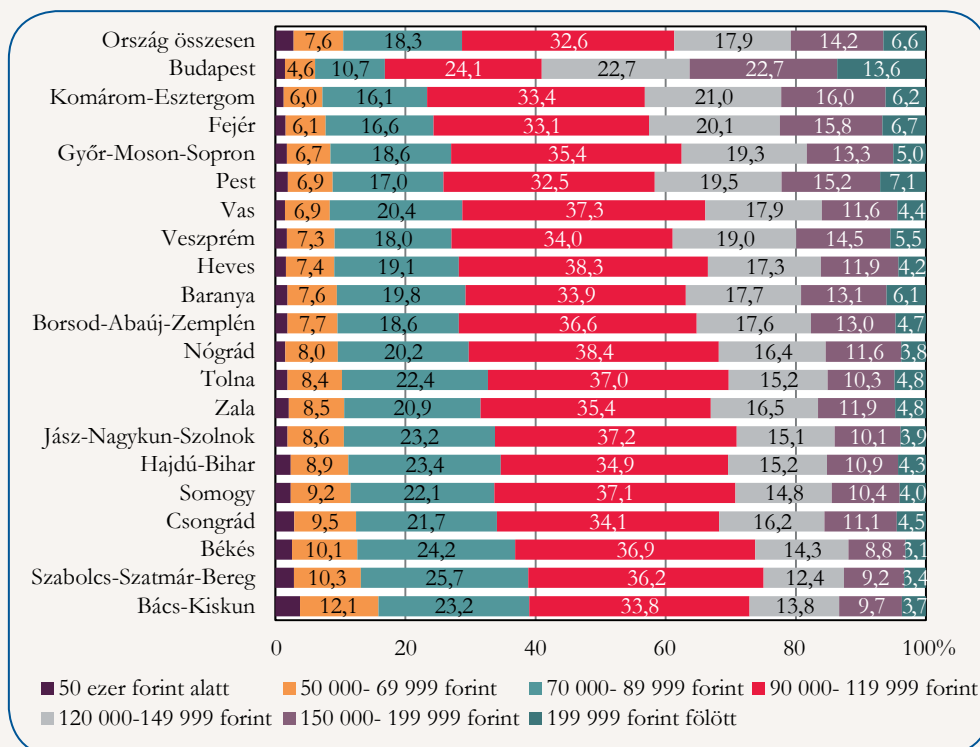
Az öregségi nyugdíjban részesülők számának megoszlása összegnagyság szerint, 2015. január 1.

A területi különbségek e téren szembetűnőek. Az öregségi nyugdíjasok csoportján belül a fővárosban a legmagasabb (36%) azok aránya, akik 150 ezer forintnál is többet kapnak, míg a 90 ezer forint alatti összegben részesülők 17%. Békés, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács-Kiskun megyékben ezzel szemben fordított az arány: az ellátottak mindössze 12–13%-a kap 150 ezer forint feletti összeget, miközben 90 ezer forint alatti ellátásban 37–39% részesül.

9. ábra

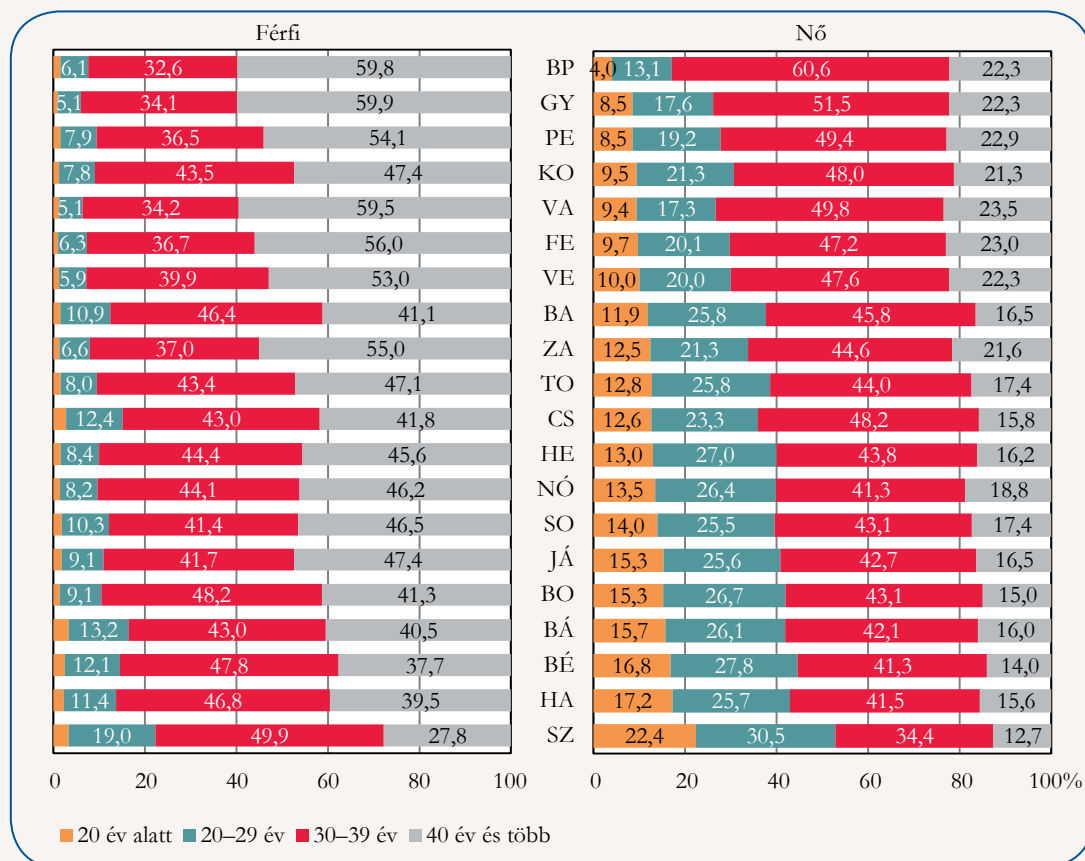
Az öregségi nyugdíjasok számának megoszlása a folyósított összeg nagysága alapján megyénként, 2015. január 1.

A folyósított összeg nagysága a kereseten kívül a szolgálati időtől függ. Az öregségi nyugdíjasok 45%-a 30–39 év, 30%-a 40 vagy annál több év szolgálati idő után kapta a nyugdíját, és 10%-nál kisebb volt azok aránya, akik 20 évnél rövidebb szolgálati idővel rendelkeztek. A férfiak szolgálati ideje jelentősen meghaladta a nőkéét. Az ország középső és nyugati megyéiben hosszabb szolgálati idővel vették igénybe az öregségi nyugdíjat, mint az ország keleti és déli megyéiben.

10. ábra

Az öregségi nyugdíjasok számának megoszlása a szolgálati idő hossza szerint, 2015. január 1.

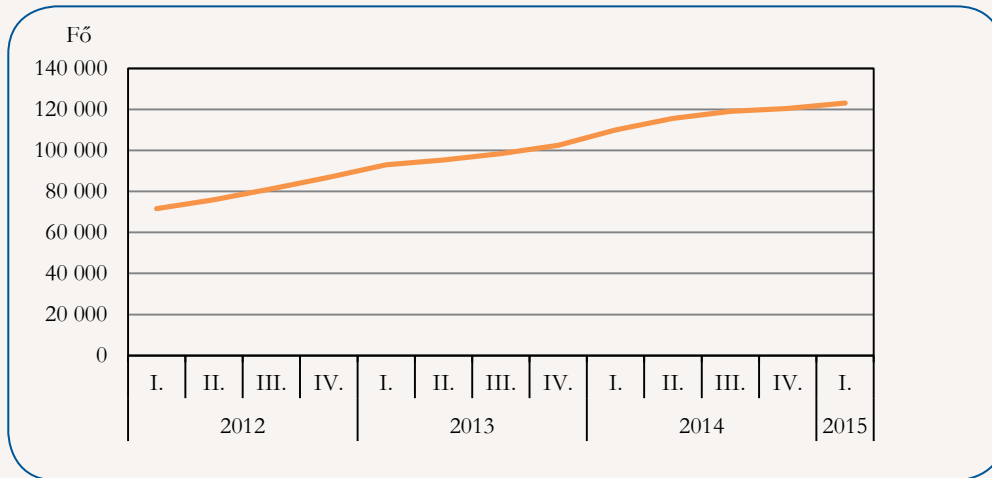
Megjegyzés: az ábrában használt rövidítések: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/roviditesek.pdf>

2011 óta a **40 év jogosultsági idő** alapján történő nyugdíjazási lehetőséget igénybe vevő nők száma hónapról hónapra folyamatosan emelkedik, 2013 októberére az ellátottak létszáma meghaladta a 100 ezer főt. 2015 elején már 122 253 nőnek, az öregségi nyugdíjban részesülők 6%-ának folyósítottak ilyen címen ellátást, átlagosan 117 926 forintot. Ennél az ellátási formánál is Budapesten a legmagasabb az egy főre jutó átlag, 2015 januárjában meghaladta a 140 ezer forintot, míg egy Somogy megyei nő ellátásának átlagos összege alig volt több 105 ezer forintnál.

Életkoron alapuló ellátást 2015 januárjában az országban 81 012 fő kapott, az egy évvel korábbi 82%-a és a 2013. évi fele. Ennek az ellátásformának az összege magasabb, mint az öregségi nyugdíjé. Az ellátottak januárban átlagosan 152 810 forintot kaptak, közülük a férfiak 171 ezer, a nők 124 ezer forintot. 2015 elején egy átlagos juttatás Budapesten megközelítette a 167 ezer, Zala megyében a 143 ezer forintot.

11. ábra

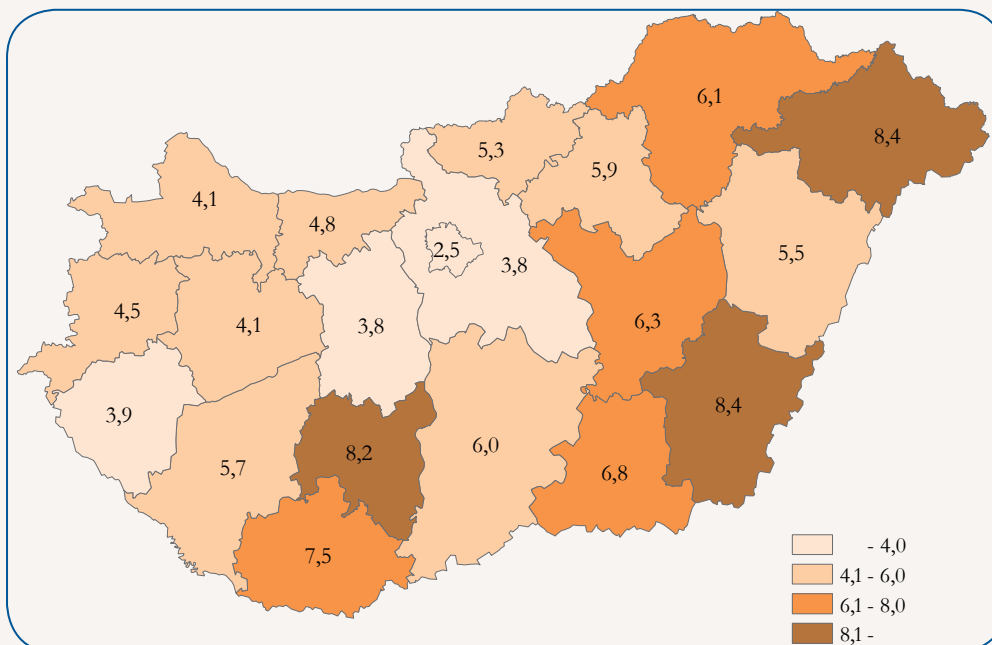
A 40 év jogosultsági idő után járó nyugdíjban részesülő nők számának negyedévenkénti alakulása

Megváltozott munkaképességűeknek járó rokkantsági vagy rehabilitációs ellátást, járadékot 404 880 főnek utaltak ki, az egy évvel korábbinál 3,3%-kal kevesebbnek. Átlagosan az ország felnőtt lakosságának 5%-a részesült ilyen ellátásban, egy fő 67 759 forintot kapott. Az ellátottak 54%-ának korhatár alatti rokkantsági, 35%-ának rehabilitációs ellátást folyósítottak. A felnőtt lakosság számához viszonyítva ilyen ellátást a legkevesebben a fővárosban kaptak, a 19 éves és idősebb lakosság 2,5%-a. Tolna, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés megyében ez az arány meghaladta a 8%-ot. Az ellátás átlagos összege szintén Budapesten volt a legmagasabb (78 ezer forint) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legalacsonyabb (57 ezer forint).

12. ábra

A megváltozott munkaképességűeknek járó ellátásban részesülők aránya a 19 éves és idősebb lakosság százalékában

Főellátásként **hozzátartozói nyugellátásban** 2015 elején 167 201 fő részesült, 7,5%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Egy ellátott átlagosan 55 021 forintot kapott. Az ellátásforma két fő alkotóeleme az özvegyi (és szülői nyugdíj), valamint az árvaellátás. Az **özvegyi nyugdíjat** jellemzően (95%-ban) nőknek folyósítják. Ennek oka a férfiak nőknél alacsonyabb várható élettartama, illetve a nők körében gyakoribb a saját jogú nyugdíjjogosultság hiánya. 2015 januárjában egy főnek átlagosan 68 740 forintot fizettek ki ezen a címen. **Árvaellátást** 75 166 fő kapott, számuk egy év alatt 7,5%-kal csökkent. 2015 januárjában ezen a címen egy főnek átlagosan 38 223 forintot fizettek ki. Budapesten a legalacsonyabb (3,3%) a főellátásként hozzátartozói nyugellátásban részesülők aránya az összes ellátotton belül, Borsod-Abaúj-Zemplénben és Hajdú-Biharban ez az arány egyaránt megközelítette a 9, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében pedig a 10%-ot.

A területi különbségek háttere

A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők körének összetétele tükrözi a megyék népességének kormegoszlását, várható élettartamát, egészségi állapotát, az elmúlt évek, évtizedek foglalkoztatottsági és kereseti viszonyait, a megye gazdasági szerkezetét, fejlettségét. A jelenleg folyósított öregségi nyugdíjak összegét alapvetően az egyén élete folyamán szerzett munkajövedelmének nagysága és a szolgálatban eltöltött évek határozzák meg. (Egyéb ellátásoknál a munkavégzés jellege, az egyén egészségi állapota stb.) A mindenkori jogszabályok behatárolják, hogy milyen életkorban lesz jogosult valaki az öregségi nyugdíjra, illetve milyen feltételek esetén kaphat egyéb ellátást. A jogosultsági feltételek meglétén túl azonban (különösen az öregségi nyugdíj esetén) elsősorban az egyén személyes döntése, hogy mikor veszi igénybe a társadalombiztosítási ellátások valamelyikét. A döntést erőteljesen befolyásolja az egyének lakhelyének, környezetének jelenlegi és múltbeli gazdasági szerkezete, a foglalkoztatási viszonyok és a kereseti lehetőségek. Az alacsonyabb átlagjövedelemmel és kedvezőtlenebb elhelyezkedési lehetőségekkel vagy munkafeltételekkel bíró megyékben (ahol általában rosszabb a lakosság egészségi állapota, és kedvezőtlenebbek az életkilátások) magasabb a járadékot, egyéb ellátást igénybe vevők aránya. Az alacsonyabb fizetések, a rövidebb szolgálati idő miatt ezekben a megyékben a nyugdíjak, járadékok és egyéb ellátások összege is kisebb.

Az 1990-es években megszűntek a korábban jelentős létszámú foglalkoztatott alkalmazó, központosított vállalatok, és megjelentek a zömében kisebb (valódi piaci elveken működő) ipari vállalkozások. Ezek jelentős része azonban nem a korábbi északkelet–délnyugat irányú ipari tengelyre költözött, hanem a fővárosba, vagy valamely észak-dunántúli megyébe. Mindez természetesen magával hozta az érintett megyék foglalkoztatottsági struktúrájának változását is. Az átalakulás igazi vesztesei az észak-magyarországi és az ország keleti megyéinek lakosai lettek. Ezekben a korábbi szocialista ipari tengely északi részén elhelyezkedő térségekben (Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) jelentősen csökkent a foglalkoztatottak száma, és munkalehetőség hiányában sokkal hamarabb menekült a lakosság a korai nyugdíjazás valamely formájába, illetve az esetlegesen munka nélkül töltött időszakok (kieső szolgálati idő) tovább csökkentették az ellátásuk összegét.⁹

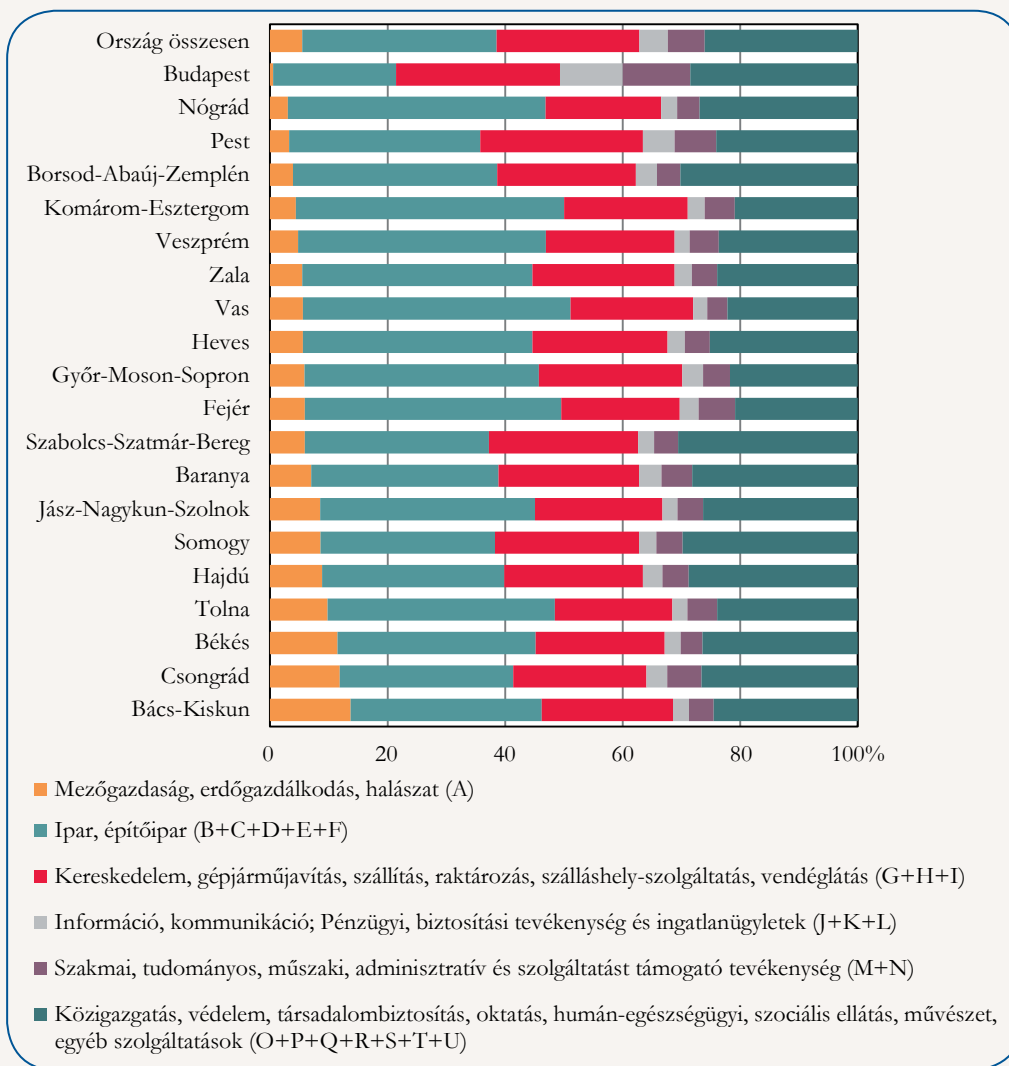
Budapest és környéke az ország más térségénél vonzóbb feltételeket kínál a befektetők számára, ezáltal a munkavállalási feltételek is kedvezőbbek. A magasabb foglalkoztatottság mellett az itt működő cégek azokban a nemzetgazdasági ágakban (információ, kommunikáció, pénzügyi, biztosítási tevékenységek) tevékenykednek, ahol magasabbak az átlagbérek.

A gazdaság szerkezete, a munkavállalási esélyek és az elérhető jövedelmek nagysága együttesen befolyásolják a nyugdíjak mértékét. A megfelelő számú, vonzó munkahely és jövedelem mellett az egyének később választják az állami ellátást, illetve annak összege is magasabb lesz. A magasabb átlagjövedelem magasabb életszínvonalhoz, a jobb egészségi állapot feltételeinek megteremtéséhez is hozzájárul, így körükben a betegségekből adódó ellátások igénybevétele is ritkább. A nyugdíjak jelenlegi területi különbségei tehát a korábbi évtizedek gazdasági-társadalmi folyamatai nyomán alakultak ki.

⁹Lócsey Hajnalka: *A foglalkozási átrétegződés területi folyamatai Magyarországon*. In: Barton G, Dormány G, Kovács F (szerk.): *Táj, tér, tervezés: Geográfus Doktoranduszok VIII. Országos Konferenciája tudományos közleményei*. Konferencia helye, ideje: Szeged, Magyarország, 2004.szeptember 04–5. Szeged: SZTE TTK Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, 2004. pp. 1–11.

13. ábra

A foglalkoztatottak számának megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2011*

* Népszámlálási adatok alapján.

A fenntarthatóság kérdései

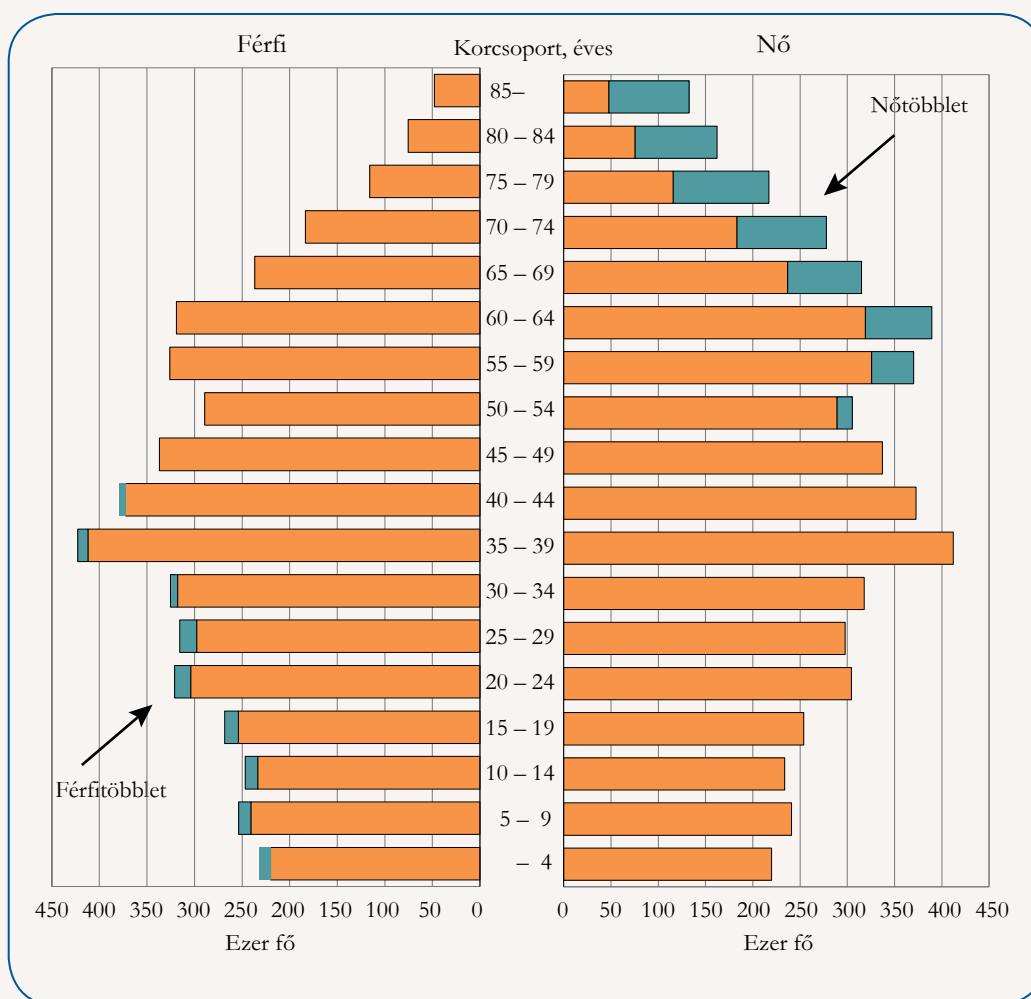
Magyarország népessége 1981 óta folyamatosan csökken, az akkori 10,7 millióról 9,9 millió főre esett vissza 2015 elejére. A természetes népességfogyást a nemzetközi vándorlás becsült pozitív egyenlege 2014-ben minimális mértékben, 6600 fővel mérsékelte. Ugyanakkor a születéskor várható élettartam emelkedésével a társadalom korösszetétele átalakul, „előrepszik”, de ez a folyamat nem egyenletes. Az 1950-es évek elején, a Ratkó-korszakban születetteknél, majd az ő gyermekeiknél – az 1970-es évek közepén születetteknél – erősen kiszélesedik a korfa. Az 1950-es években születettek napjainkban és az elkövetkezendő néhány évben, az ő gyermekeik pedig 2040 körül érik el a nyugdíjkorhatárt, jelentősen megterhelve a társadalombiztosítási és a szociális ellátórendszereket.

Az **öregedési index**, azaz a 65 éves és idősebb népességnek a 0–14 évesekhez viszonyított aránya kifejezi az említett demográfiai folyamatokat. Míg 1990-ben 65, 2005-ben 100, 2014-ben már 122 (az EU-átlagnál 3 fővel több) idős korú jutott száz gyermekkorúra. Ezzel az unió középmezőnyében foglalunk helyet. Az elkövetkezendő évtizedekre a mutató értéke további emelkedik. A 2015-ös *Ageing Report*¹⁰ szerint 2060-ra az idősek száma kétszerese lesz a gyermekek számának.

¹⁰The 2015 *Ageing Report, Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013–2060)*, European Commission. Az Európai Bizottság kiadványa az idősödés gazdasági, költségvetési hatásairól tartalmaz előrejelzéseket az EU-tagországokban a 2013–2060 közti időszakra vonatkozóan.

14. ábra

Lakónépesség nem és korcsoport szerint, 2015. január 1.*

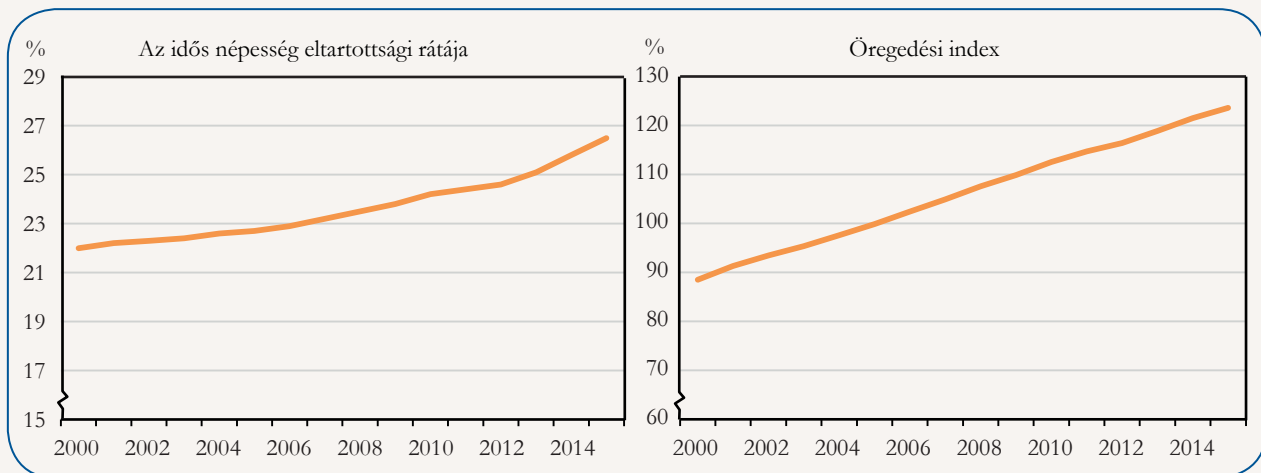

*Interaktív korfák: www.ksh.hu/interaktiv_korfak

Mivel a magyar nyugdíjrendszer felosztó-kirovó alapon működik (a mindenkor nyugdíjkiadásokat a gazdaságilag aktívak befizetésesei fedezik), érdemes megvizsgálni az idős népesség eltartottsági rátáját. (Ez a mutató a 65 éves és idősebb népesség és az aktív korú /15–64 éves/ népesség hányadosa.) Az **idős népesség eltartottsági rátája** az öregedési indexhez hasonlóan folyamatosan emelkedik, kifejezve az öregkori ellátások kitermeléséből fakadóan a munkavállalási korú lakosságra nehezedő terhet. 2014-ben száz aktív korúra 26 időskorú eltartási terhe hárult, 2 fővel kevesebb, mint az EU-átlag. Az *Ageing Report* előrejelzése szerint 2060-ig a mutató értéke elérheti az 53-at, meghaladva az EU-tagországok átlagát.

15. ábra

Az idős népesség eltartottsági rátája és az öregedési index Magyarországon, január 1.

A tényleges eltartási teher kimutatására az idős népesség eltartottsági rátája nem vállalkozhat, hiszen nem veszi figyelembe a foglalkoztatási viszonyokat, azaz azt, hogy az aktív korúak közül mennyi a foglalkoztatott, milyenek a kereseti viszonyok és ezáltal a járulékfizető-képesség. Nem számol a 65 év feletti foglalkoztatottakkal sem, bár jelenleg ez egy meglehetősen szűk réteg (2014-ben a 65 éves és idősebbeknek 6%-a dolgozott). Továbbá a nemzetközi összehasonlításokban használt, az Eurostat által is alkalmazott korcsoport-kategória sem fedi le pontosan a magyar viszonyokat, mert a keresőképes kor alsó határát (15 év) túl alacsonyan, a felső határát (65 év) pedig túl magasan rögzíti. Magyarországon 2022-re lesz egységesen 65 év a nyugdíjkorhatár. Pontosabb képet ad az idősödés eltartási terhéről az időskori gazdasági függőségi ráta, az inaktív 65 éves és idősebbek és a 15–64 éves foglalkoztatottak számának hányadosa. Ennek az *Ageing Report* szerint az értéke országunkban 2013-ban 43% volt, azaz száz foglalkoztatott 43 inaktív időst tartott el. Az előrejelzések szerint 2060-ra a ráta értéke elérheti a 72%-ot.

A nyugdíjrendszer fenntarthatósága többféle intézkedéssel érhető el, ilyen a nyugdíjkiadások mérséklése, a nyugdíjkorhatár emelése, a foglalkoztatottság (ezáltal a befizetett járulékok összegének) bővítése, illetve az időskori öngondoskodás szerepének növelése.

A magyar nyugdíjrendszer **a kiadások csökkentése** érdekében 2012-ben áttért a tisztán inflációkövető indexálására, tehát a várható áremelkedésnek megfelelő nyugdíjemelésre. (Ugyanakkor a bevezetés évében és a következő két évben is felülbecsülték az infláció mértékét, így a nyugdíjak az áremelkedésnél nagyobb mértékben növekedtek.)

Gyakran alkalmazott eszköz a **nyugdíjkorhatár emelése**, válaszként az emberek várható élettartamának folyamatos emelkedésére. Magyarországon 2014-től kezdve 2022-ig 62 évről fokozatosan 65 évre emelkedik a korhatár, a korai nyugdíjazási formák korlátozásával és megszüntetésével pedig biztosítható a korhatárt megközelítő tényleges nyugdíjba vonulási életkor. 2013-ban a magyar nők 65 évesen átlagosan még 18,4, a férfiak 14,5 további életévre számíthattak. Az EU-tagországok átlagától ezek 2,9, illetve 3,4 évvel maradtak el. Az *Ageing Report* 2060-ra a magyar 65 éves nőknek 24,1, a férfiaknak 20,8 további életévet prognosztizál.

A korhatáremeléssel csökkenhet azoknak a száma, akiknek nyugdíjat kell fizetni, és nőhet azoké, akik nyugdíjjárulékot fizetnek. Azonban az, hogy valóban nő-e a járulékfizetők, azaz a foglalkoztatottak aránya, az aktuális munkaerő-piaci helyzettől függ. Az idősebbek foglalkoztatásának növekedése nélkül – bár az állam nyugdíjkiadása valóban csökken a korhatáremeléssel – a munka nélkül maradt idősök a szociális ellátórendszerre lesznek utalva.

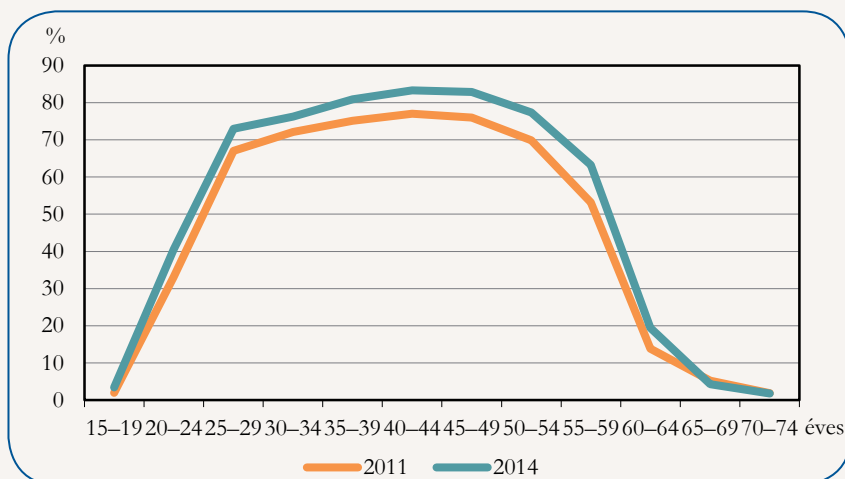
A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának egyik lehetséges következő eleme **a foglalkoztatottság, a befizetett járulékok növelése**. Ebből a szempontból nem elég az idősök foglalkoztatását növelni, ez a teljes munkavállalási korú népességben belül is elengedhetetlen. A járulékfizetők növekvő száma/aránya biztosíthatja a Nyugdíjbiztosítási Alap bevételi oldalának erősödését, ezáltal a mérleg egyensúlyának

megőrzését. A foglalkoztatás kiterjesztése azért is fontos, hogy a mindenkor aktív korúak a nyugdíjkorhatár betöltése után ellátottként megjelenhessenek a nyugdíjrendszerben, amihez megfelelő mennyiségű szolgálati idővel kell rendelkezniük. (A másik oldalon viszont a növekvő foglalkoztatottsággal és a hosszabb szolgálati idővel együtt nő a nyugdíjváromány is.)

Magyarországon a foglalkoztatási ráta, vagyis a foglalkoztatottak aránya a népességben belül 2011 és 2014 között 49,1%-ról 54,1%-ra nőtt. Az 55–59 éves korosztály foglalkoztatottsága emelkedett a legnagyobb mértékben (10,1 százalékponttal), 2014-ben elérte a 63%-ot a megfelelő korcsoporton belül.

16. ábra

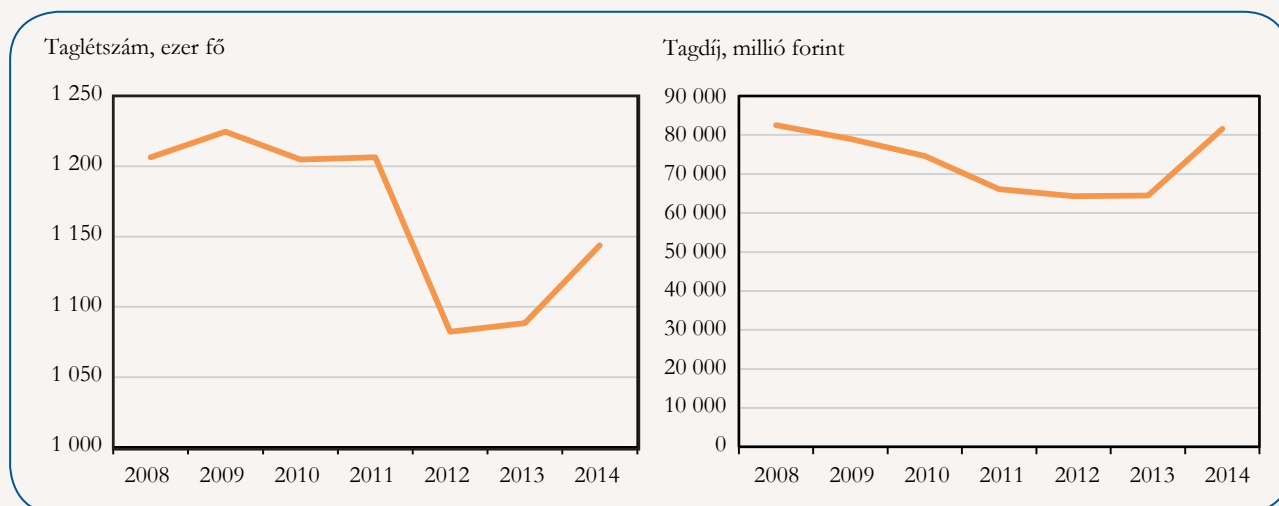
Foglalkoztatási ráta korcsoport szerint

Az **önkéntes nyugdíjpénztárak** az időskori öngondoskodás egyik formájaként a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszert egészítik ki 1993 óta. Tagjaik egyéni számlájukon gyűjthetik megtakarításaikat, amelyek saját befizetéseikből, valamint a munkáltatók hozzájárulásaiból tevődnek össze. Az így felhalmozott összeget a nyugdíjkorhatár elérésekor a pénztártagnak, illetve elhalálása esetén a hozzátartozójának vagy a kedvezményezettnek fizetik ki járadék vagy összegű kifizetés formájában. 2014-ben Magyarországon 46 önkéntes pénztár működött, 1 millió 144 ezer taggal, akik az aktív korú (15–59 éves) népesség 19%-át tették ki. A 2012. évi mélyponthoz képest 6%-kal nőtt a nyugdíjpénztári tagok száma, 55%-uk, 624 ezer fő fizetett tagdíjat. A 2012-es jelentős taglétszám-csökkenés ellenére a tagdíjbevételek nem mérséklődtek, a 2014-es létszámemelkedés mellett a tagdíjbevételek is számottevően – az előző évhez képest 26%-kal – nőttek, megközelítették a 82 milliárd forintot.

17. ábra

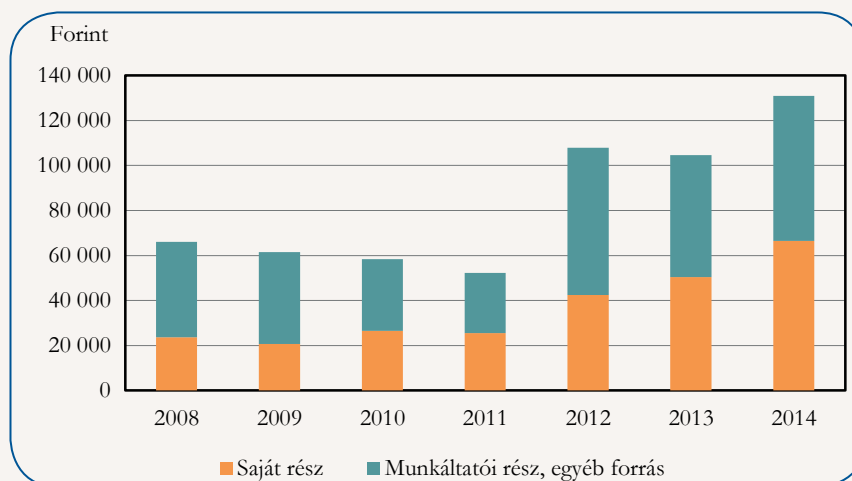
Az önkéntes magánnyugdíjpénztári taglétszám és tagdíjbefizetés alakulása

Az egy tagdíjfizetőre jutó tagdíj éves mértéke átlagosan 131 ezer forint volt, 51%-át tették ki a pénztártagok saját befizetései. Az egyéni tagdíjhányad először 2014-ben volt nagyobb a munkáltatói résznél.

18. ábra

Az egy tagdíjfizetőre eső tagdíj alakulása

Az 1970–1974 és az 1960–1969 között születetteknél, tehát a 39–54 éveseknél volt a legmagasabb, a fiatalabb, 34 év alatti korosztályokban, és az idősebb, az öregségi nyugdíjkorhatárt már elért korosztályokban a legalacsonyabb az önkéntes nyugdíjpénztári tagok száma.

Az egy tagdíjfizetőre jutó tagdíj összege 2014-ben a fiatalabb korosztályoktól az idősebbek felé haladva folyamatosan emelkedett. Míg a 29 évesek és fiatalabb tagdíjfizetők évente átlagosan 63 ezer forintot fizettek be a pénztárakba, addig a 70–74 évesek ennek a négy és félszeresét: 283 ezer forintot. A tagdíjból a saját rész aránya szintén együtt növekedett az életkorral. A 29 évesek és fiatalabbak esetén 20, a 40–44 éves korcsoportnál 41, a 2014-ben érvényes nyugdíjkorhatárt betöltőket is magába foglaló 60–64 éves korcsoportnál 60% volt a saját rész aránya.

2. tábla

Önkéntes nyugdíjpénztári tagok és tagdíjak születési év szerint, 2014

Születési év	Taglétszám, fő	Tagdíjfizetők létszáma, fő	Tagdíjak, millió forint	Egy tagdíjfizetőre jutó tagdíj, forint	A saját rész részaránya a tagdíjakban, %
–1939	6 497	2 276	620	272 209	90,0
1940–1944	13 245	4 440	1 258	283 381	81,7
1945–1949	77 694	40 512	9 006	222 301	70,7
1950–1954	167 077	104 593	16 379	156 594	60,3
1955–1959	149 530	89 400	11 493	128 558	51,5
1960–1964	166 763	93 650	11 431	122 057	46,8
1965–1969	185 011	96 558	11 342	117 468	44,0
1970–1974	199 735	98 155	10 912	111 171	41,0
1975–1979	119 707	59 167	6 181	104 465	35,3
1980–1984	49 939	28 307	2 575	90 962	26,4
1985–	8 558	6 456	406	62 907	20,2
Összesen	1 143 756	623 514	81 602	130 875	50,8

Módszertani megjegyzések, fogalmak

A kiadvány mindazon ellátottak adatait tartalmazza, akik a tárgyév januárjában a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság által folyósított ellátásban részesültek, ideértve a külföldön ellátottakat is. Kivételt jelentenek a különféle jogcímen (pl. kárpótlásként) járó életjáradékok, valamint a nemzeti gondozási díj, ezek nem jelennek meg a statisztikában. A kimutatásban szereplő adatok a januári, emelés utáni állapotot tükrözik. A besorolás az ellátórendszer szerkezetét követi és nem tesz különbséget aszerint, hogy az adott ellátást milyen forrásból (Nyugdíjbiztosítási Alap, Egészségbiztosítási Alap vagy más) finanszírozzák.

A százalék- és viszonszámokat a kerekítés nélküli adatokból számítottuk. Az adatok és a megoszlási viszonszámok kerekítése egyedileg történik, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól. A népességre vetített mutatókat lakónépességi adatok alapján számítottuk.

Nyugellátás: tartalmazza a saját jogon járó nyugdíjakat, a hozzátartozói nyugellátásokat és a rehabilitációs járadékot. A rehabilitációs járadék bár nyugellátásnak minősül, a megváltozott munkaképességűeknek járó ellátások közé van sorolva.

Hozzátartozói nyugellátás: a túlélő hozzátartozó számára járó rendszeres pénzbeli ellátás, amit az elhunyt nyugdíjas (vagy mezőgazdasági szövetkezeti járadékos), vagy nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot (vagy mezőgazdasági szövetkezeti járadékra való jogosultságot) szerzett személy jogán állapítanak meg. Hozzátartozói nyugellátás az özvegyi nyugdíj, ideiglenes özvegyi nyugdíj, szülői nyugdíj és az árvaellátás. *Özvegyi nyugdíj:* házastársnak, élettársnak, elvált személynek és külön élő házastársnak – meghatározott feltételek esetén – életkorára vagy rokkantságára, vagy az elhalt jogán árvaellátásra jogosult eltartott gyermekekre tekintettel járó hozzátartozói nyugellátás. *Szülői nyugdíj:* az elhunyt biztosított (nyugdíjas) szülőjének, nagyszülőjének, meghatározott feltételek fennállása esetén nevelőszülőjének járó ellátás. *Árvaellátás:* az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy gyermekének, örökbe fogadott gyermekének, meghatározott feltételek esetén nevelt gyermekének, testvérének, unokájának járó ellátás.

Öregségi nyugdíjra az jogosult, aki a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, és legalább húsz év szolgálati idővel rendelkezik. A korbetöltött öregségi nyugdíjasok mellett nem korbetöltöttként az öregségi nyugdíjasok közé sorolódnak a legalább 40 év jogosultsági idő alapján nyugdíjban részesülő nők és az 1955 előtt született, 2012 előtt szolgálati nyugdíjban részesült volt fegyveres testületi dolgozók, akik a korhatár betöltése után átkerülnek a korbetöltött öregségi nyugdíjasok közé.

Rokkantsági ellátás: a jogosultsági feltételeket teljesítő megváltozott munkaképességű személyeknek járó egészségbiztosítási ellátás. A bevezetéskor rokkantsági ellátásként folyósították tovább a korábban megállapított I. és II. csoportos rokkantsági nyugdíjat, az átmeneti járadékot, valamint az 57 évet betöltött III. csoportos rokkantsági nyugdíjat és rendszeres szociális járadékát. Új igénylő rokkantsági ellátást legfeljebb 60%-os egészségi állapot esetén kaphat, amennyiben nem rehabilitálható. Ugyanilyen egészségi állapotú, de rehabilitálható igénylőnek az öregségi nyugdíjkorhatár öt éven belüli betöltése esetén állapítható meg az ellátás. További feltétel a kérelmet megelőző öt évben fennálló, legalább 1095 napos biztosítási jogviszony. Az újonnan megállapított rokkantsági ellátás összege az egészségi állapottól és a rehabilitáció lehetőségétől függ.

Rehabilitációs ellátás: a jogosultsági feltételeket teljesítő megváltozott munkaképességű személyeknek járó egészségbiztosítási ellátás. A bevezetéskor rehabilitációs ellátásként folyósították tovább az 57 évet be nem töltött személyek korábban megállapított III. csoportos rokkantsági nyugdíját és rendszeres szociális járadékát. (Ellátásuk végleges formáját komplex felülvizsgálatot követően határozzák meg.) Új igénylőnek rehabilitációs ellátás akkor állapítható meg, ha legfeljebb 60%-os egészségi állapotúnak és rehabilitálhatónak minősítik. További feltétel a kérelmet megelőző öt évben fennálló legalább 1095 napos biztosítási jogviszony. Az újonnan megállapított rehabilitációs ellátás időtartama a rehabilitáció időtartama, de legfeljebb 3 év. Az ellátási összeg az egészségi állapottól és a rehabilitálhatóság fokától függ.

Főellátás: ugyanazon személy részére többféle ellátás folyósítása esetén az ellátások közötti rangsorolásban az előrébb álló ellátás. A többszörös számbavételt elkerülendő, az ellátás szerinti besorolás mindig a

főellátás szerint történik. 2012-től az ellátások rangsora: öregségi nyugdíj, életkoron alapuló ellátások, megváltozott munkaképességűeknek járó ellátások, hozzátartozói ellátások, mezőgazdasági szövetkezeti járadék, baleseti járadék, rokkantsági járadék, házastársi pótlék és jövedelempótlék, egyéb járandóság.

Kiegészítő ellátások: többféle ellátás esetén a főellátáson kívül folyósított ellátás.

Teljes ellátás: a főellátás és a kiegészítő ellátás együttes összege.

Az ellátások besorolása

1. Öregségi nyugdíjak
 - 1.1. Korbetöltött öregségi nyugdíj
 - 1.2. Korhatár alatti öregségi nyugdíj (1955. előtt született fegyveres testületi dolgozók)
 - 1.3. Nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíjak
2. Életkoron alapuló (korhatár alattiaknak járó) ellátások
 - 2.1. Korhatár előtti ellátások
 - 2.2. Szolgálati járandóság
 - 2.3. Átmeneti bányászjáradék
 - 2.4. Balettművészeti életjáradék
3. Megváltozott munkaképességűeknek járó ellátások
 - 3.1. Korbetöltötté vált rokkantsági ellátások
 - 3.2. Korhatár alatti rokkantsági ellátások
 - 3.3. Rehabilitációs ellátások
 - 3.4. Rehabilitációs járadékok
 - 3.5. Bányászok egészségkárosodási járadéka
4. Özvegyi és szülői nyugdíj
 - 4.1. Özvegyi és ideiglenes özvegyi nyugdíj
 - 4.2. Szülői nyugdíj
5. Árvallátás
6. Mezőgazdasági szövetkezeti járadékok
7. Baleseti járadék
8. Rokkantsági járadék
9. Házastársi pótlék, jövedelempótlék
10. Egyéb járandóságok

Ebből:

Nyugellátások (1+3.4+4+5)

Öregségi nyugdíjak és életkoron alapuló (korhatár alattiaknak járó) ellátások együtt (1+2)

Saját jogú nyugdíjak és ellátások (1+2+3)

Hozzá tartozói nyugellátások (4+5)

Járadékok, pótlékok, egyéb járandóságok (6–10)

Adatforrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság.

Nemzetközi adatok: az Európai Unió országainak adatai az Eurostat adatbázisából származnak, forrása a szociális védelem harmonizált módszertana szerinti adatgyűjtés (ESSPROS).

Felhasznált irodalom

Tájékoztató a magyar nyugdíjbiztosítás főbb ellátási szabályairól és szervezeti rendszeréről, 2012. augusztus http://www.onyf.hu/m/pdf/ONYF_fuzet_HU%20egyben.pdf

Tokaji Károlyné: *Nyugdíjasok, nyugdíjak*. Társadalmi helyzetkép, KSH, 2010

Statisztikai évkönyv, 2012; Országos Nyugdíjfolyósító Főigazgatóság, 2013 www.onyf.hu

Statisztikai évkönyv, 2011; Országos Nyugdíjfolyósító Főigazgatóság, 2012 www.onyf.hu

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789